
הגדה של פסח

Digitized by the Internet Archive
in 2016 with funding from
University of Toronto

https://archive.org/details/druck00255

RB279187

בחודש

הראשון בארבעה-עשר לחדש בין
הערביים פסח. והיה היום הזה לכם
לזכרון וחגותם אותו לדורותיכם.
שמור את חדש האביב

חגיגת פסח

[illegible]

דוברים אלי: זרעינו
במענית לבב,
ויום יגיע והיינו
לשבלי זהב.

וילד רך יבוא אליך
פרחי דגן לבוֹר
והלך דל במלילותיך
רעבוננו ישבור.

חרוש חורש וזרע זורע
במענית הלב.
ובואו, בואו זר ורע
לחג קציר קרב!

שיר האביב

החורף כבר חלף לו,
אביב זורח שוב
ביער ובאחו
הכל פריחה,לבלוב.

שדה שמלונת ירק
לבש לכבוד אביב,
הוי,בואו ונרקודה
לשמש ולזיו.

צפורי-שיר ביער
גם הן פצחו רינה,
אל על כנף ימריאו
תצהיל המנגינה.

שדה,שמלונת ירק...

תן לרצות ארצך,
שיתנו ברכה בדיצך.
רוב דגן ותירוש בהפריצך,
קומם עיר בה חפצך.

הא

לחמא עניא די אכלו אבהתנא
בארעא דמצרים.כל דכפין ייתי
וייכול,כל דצריך ייתי ויפסח.
השתא הכא,לשנה הבאה בארעא
דישראל.השתא עבדי,לשנה הבאה
בני-חורין.

מה נשתנה

הלילה הזה מכל הלילות?
שבכל הלילות אנו
אוכלין חמץ ומצה -
הלילה הזה כלו מצה.
שבכל הלילות אנו
אוכלין שאר ירקות -
הלילה הזה כלו מרור.
שבכל הלילות אין אנו
מטבילין אפילו פעם אחת
הלילה הזה שתי פעמים.
שבכל הלילות אנו
אוכלין בין יושבין ובין
מסובין,
הלילה הזה כלנו מסובין.

עבדים היינו

לפרעה במצרים. ויוציאנו ד׳
אלוהינו משם ביד חזקה ובזרוע
נטויה. ואילו לא הוציא הקדוש-
ברוך-הוא את אבותינו ממצרים,
עדיין אנו ובנינו ובני-בנינו
משועבדים היינו לפרעה במצרים.
ואפילו כולנו חכמים,
כולנו נבונים,
כולנו זקנים,
כולנו יודעים את התורה -
מצוה עלינו לספר ביציאת-מצרים.
וכל המרבה לספר ביציאת מצרים
הרי זה משובח.

עבדים היינו עתה בני חורין

מעשה

ברבי אליעזר
ורבי יהושע ורבי אלעזר בן-עזריה
ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבין
בבני-ברק והיו מספרים ביציאת-
מצרים כל אותו הלילה, עד שבאו
תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו,
הגיע זמן קריאת שמע של שחרית.

אמר רבי אלעזר בן-עזריה:
הרי אני כבן שבעים
שנה ולא זכיתי שתֵאָמר יציאת-מצרים
בלילות, עד שדרשה בן-זומא שנאמר: למען
תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי
חייך. ימי חייך- הימים; כל ימי
חייך - הלילות. וחכמים אומרים: ימי
חייך - העולם הזה, כל ימי חייך
להביא לימות המשיח.

ליל שמורים הוא לה' ולכל בני-ישראל לדורותם

וימת יוסף וכל אחיו
וכל הדור ההוא, ובני-ישראל פרו
וַיִּשרצו וַיִּרבו ויַעַצמו במאד מאד,
ותמָּלא הארץ אותם. ויקם מלך חדש
על מצרים, אשר לא ידע את יוסף,
ויאמר אל עמו: הנה עם בני-ישראל
רב ועצום ממנו, הבה נתחכמה לו פן
ירבה, והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף
גם הוא על שונאינו, ונלחם בנו
ועלה מן הארץ.
וישימו עליו שרי מסים למען
ענותו בסבלותם, ויִבן ערי מִסְכְּנות
לפרעה, את פִּתום ואת רעמסס.
וכאשר יענו אותו, כן ירבה
וכן יפרוץ.

וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ

ויצו

פרעה ביום ההוא
את הנוגשים בעם ואת שוטריו לאמר:
לא תוסיפון לתת תבן לעם ללבון
הלבנים כתמול-שלשום, הם ילכו
וקוששו להם תבן. ואת מתכונת
הלבנים, אשר הם עושים תמול-שלשם
תשימו עליהם לא תגרעו ממנו, כי
נרפים הם על כן הם צועקים לאמר:
נלכה נזבחה לאלוהינו. תכבד העבודה
על האנשים ויעשו בה ואל ישען
בדברי שקר.

ויפץ

העם בכל ארץ מצרים
לקושש קש לתבן.
והנוגשים אצים לאמר: כלו
מעשיכם דבר יום ביומו, באשר
בהיות התבן. ויכו שוטרי בני-ישראל
אשר שמו עליהם נוגשי פרעה לאמר:
מדוע לא כליתם חוקכם ללבון כתמול
-שלשום גם תמול גם היום. ויבואו
שוטרי בני-ישראל אל פרעה לאמר:
למה תעשה כה לעבדיך?

תבן אין ניתן לעבדיך ולבנים
אומרים לנו עשו- והנה עבדיך
מוכים.

הדין

ישראל מקוששים את
הקש במדבר ורומסים בחומר ובקש.
היה הקש נוקב את עקביהם והדם
מתבוסס בחומר. רחל בת-בנו של
שוּתֶלַח היתה הרה ללדת ורמסה בחמר
עם בעלה ויצא הולד ממעיה ונתערב
בתוך המלבֵּן. ירד מיכאל והעלהו
לפני כסא הכבוד. באותו לילה
נגזר גזר-דין על מצרים.

ויאמר ה'

ראה ראיתי
את עני עמי, אשר במצרים ואת צעקתם
שמעתי מפני נוגשיו, כי ידעתי את
מכאוביו. וארד להצילו מיד מצרים
ולהעלותו מן הארץ ההיא אל ארץ
טובה ורחבה. אל ארץ זבת חלב ודבש.
ועתה הנה צעקת בני-ישראל באה אלי
וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים
לוחצים אותם. ועתה לכה ואשלחך
אל פרעה והוצא את עמי בני-ישראל
ממצרים

שלח את עמי!

מהר משה צווה פרעה:
שלח-נא את עמי!
מצות האל אמוא-נא לו:
שלח-נא את עמי!
קומה, לכה אל כבד-הלב ההוא
צו לו בשמי:
שלח-נא את עמי!

הגיע ישראל לים,
שלח-נא את עמי!
טבעו מצרים עם רכבם,
שלח-נא את עמי!
זהו סוף כבד-הלב ההוא
ככה תמיד יאבדו!

היום
אתם יוצאים
בחדש האביב

ויהי

מקץ שלשים שנה
וארבע-מאות שנה ויהי בעצם היום
הזה יצאו כל צבאות ד׳ מארץ
מצרים. ויאמר משה אל העם:

זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים

ויגד

ויגד למלך מצרים כי
ברח העם ויהפך לבב פרעה ועבדיו
אל העם ויאמרו: מה זאת עשינו כי
שלחנו את ישראל מעבדנו? ויאסר
את רכבו ואת עמו לקח עימו.
ויחזק ה' את לב פרעה מלך-
מצרים וירדוף אחרי בני-ישראל.
ובני ישראל יוצאים ביד רמה.

ויט משה

ויט משה את ידו
על הים ויולך ה' את הים ברוח
קדים עזה כל הלילה וישם את הים
לחרבה ויבקעו המים. ויבואו בני-
ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם
חומה מימינם ומשמאלם.
וירדפו מצרים ויבואו אחריהם
כל סוס פרעה, רכבו ופרשיו אל
תוך הים.

בואו במים

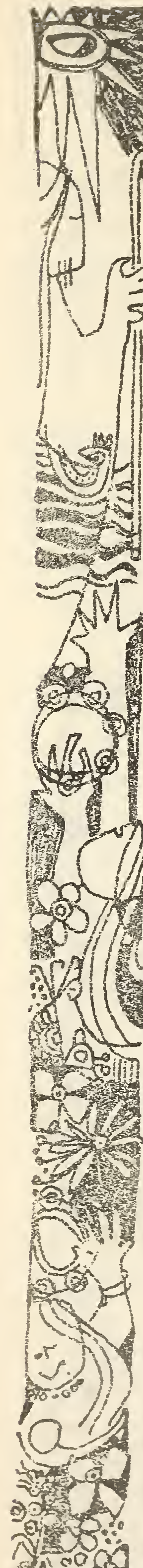
בוֹאו במים,
בואו בנים במים,
אל נטה ידו על המים
ובקע הים לשנים.
פרעה וחילו טבעו במים
וישראל עברו בחרבה במים.

באותה שעה בקשו מלאכי-השרת
לומר שירה לפני הקדוש-ברוך-הוא,
אמר להם הקדוש-ברוך-הוא:

מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה לפני

וילונו

כל עדת בני-
ישראל על
משה ואהרון
במדבר ויאמרו אלהם בני-ישראל: מי יתן
מי יתן מותנו ביד ד' בארץ-מצרים
בשבתנו על סיר הבשר, באכלנו לחם
לשובע, כי הוצאתם אותנו אל המדבר
הזה להמית את כל הקהל הזה ברעב.

קומו תועי מדבר

צאו מתוך השממה;
עוד הדרך רב,עוד רבה המלחמה.

רב לכם לנוע לנוד בערבה -
ולפניכם פרושה דרך גדולה רחבה.

רק ארבעים שנה נתע בין ההרים -
ובחול טמנו ששים רבוא פגרים.

אל-נא יעצרונו פגרי הנחשלים,
שבעבדותם מתו - נפסח על החללים!

ירקבו בקלונם סרוחים על צרורותם
שבכתפם נשאו ממצרים אותם.

ימתק למו חלומם,חלום רב בצלים,שומים,
דודים מלאי בשר רבים ועצומים.

עוד היום או מחר יחלק רוח קדים
עם העיט גופת אחרון העבדים.

ק ו מ ו,איפוא,נדים!עזבו את השממה!
אך אל יעל קולכם,דרכו עוז בדממה!

פן צעדכם ירגיז מדבר ונרדמיו -
איש ואיש בלבבו יסמע הד פעמיו!

איש בלבבו ישמע קול אלה דובר:
לך! היום אל ארץ חדשה אתה עובר.

לא!לא לחם קלוקל שלו ודגן שמים -
לחם עצב תאכל,פרי עמל ידים!

לא!לא אהל תהו ו;ליות שחקים!
בית אחר תבנה,אהל אחר תקים!

כי מלבד המדבר תחת השמים
עוד לאלה עולם גדול רחב-ידים.

ומלבד יליל הישימון ודמי הציה
תרגש תחת שמשו ארץ יפה-פיה.

רבן-גמליאל היה אומר: כל שלא
אמר שלושה דברים אלו בפסח, לא
יצא ידי חובתו. ואלו הן:
פ ס ח , מ צ ה , מ ר ו ר.

פסח

שהיו אבותינו
אוכלים בזמן
שבית-המקדש היה
קים, ע ל ש ו ם מ ה ?
על שום שפסח הקדוש-ברוך-הוא
על בתי אבותינו במצרים, שנאמר:
ואמרתם זבח פסח הוא לד׳, אשר
פסח על בתי בני-ישראל במצרים
בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל.

מצה

זו שאנו אוכלים
על שום מה?
על שום שלא
הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ,
שנאמר: ויאפו את הבצק אשר הוציאו
ממצרים עוגות מצות, כי לא חמץ,
כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה
וגם צידה לא עשו להם.

מרור

זה שאנו אוכלים
על שום מה?
על שום שמררו
המצרים את חיי אבותינו במצרים
שנאמר: וימררו את חייהם בעבודה
קשה, בחומר ובלבנים ובכל עבודה
בשדה, את כל עבודתם אשר עבדו
בהם בפרך.

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים

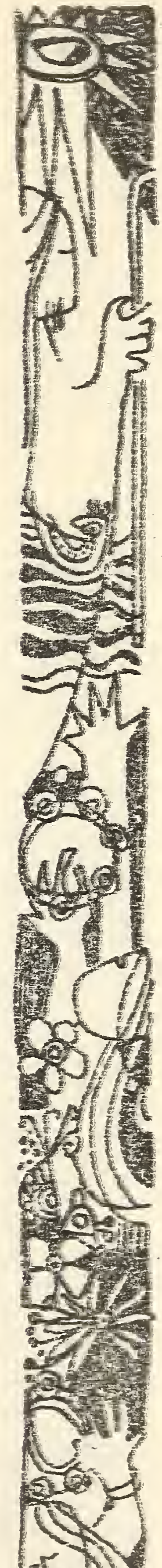
שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא
לאמר: בעבור זה עשה לי ה׳ בצאתי
ממצרים, שלא את אבותינו בלבד
גאל הקדוש-ברוך הוא, אלא אף אותנו
גאל עמהם, שנאמר: ואותנו הוציא
משם למען הביא אותנו לתת לנו את
הארץ אשר נשבע לאבותינו.

והיא שעמדה

לאבותינו ולנו, שלא אחד בלבד
עמד עלינו לכלותנו, אלא שבכל
דור ודור עומדים עלינו לכלותנו,
והקדוש-ברוך הוא מצילנו מידם.

ל פ י כ ך אנחנו חיבים להודות,
להלל, לשבח, לפאר, לרומם, להדר,
לברך, לעלה, לקלס למי שעשה
לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו.
הוציאנו מעבדות לחרות,
מיגון לשמחה
מאבל ליום-טוב,
מאפלה לאור גדול
ומשעבוד לגאולה.

בצאת

ישראל ממצרים
בית יעקב מעם לועז,
היתה יהודה לקדשו,
ישראל ממשלותיו.
הים ראה וינוס,
הירדן יסוב לאחור,
גבעות כבני-צאן.

מה לך הים כי תנוס,
הירדן תסוב לאחור,
ההרים תרקדו כאילים,
גבעות כבני צאן?

מה יפית

מה יפית האביב
בשדה באחו
הציצים יפרחו
צהלת חיים סביב,
מה יפית האביב
מה נעמת האביב

מה יפית העולם
ים דגן פתוח
יך גלים ברוח
ומאירים פני האגם.
מה יפית העולם
מה נעמת העולם.

מה יפית בקר אור
כל ענף כל עשב
ישת מטל הכסף
ישתה טל יפיצו מור
מה יפית בקר אור
מה נעמת בקר אור

שיר אביב

מה נעים הזמן הזה,
מעין חדוה נובע.
כה חבל יפת-מראה
הוריקו גיא וִגבע.
שיר חדש ירון כל פה
לכבוד הדר הטֶבַע,
שיר חדש ירון כל פה
עם יום אביב יפה.

מה נעים הזמן הזה

השכם נצא עם שחר,
שמש פז הרחק עולה,
שרה צפור ביער,
רגש טוב הלב מלא
ריבה תרקוד עם נער,
רגש טוב הלב מלא עם
יום אביב יפה.

הנה ימים באים

ונגש חורש בקוצר
ודורך ענבים במושך הזרע,
והטיפו ההרים עסיס
וכל הגבעות תתמוגגנה.
ושבתי את שבות עמי ישראל
ובנו ערים נשמות וישבו
ונטעו כרמים ושתו את יינם,
ועשו גנות ואכלו את פריהם.
ונטעתים על אדמתם
ולא ינתשו עוד.

אודך

אודך כי עניתני
ותהי לי לישועה.
אבן מאסו הבונים
היתה לראש פינה.

מאת ד׳ היתה זאת
היא נפלאת בעינינו.
זה היום עשה ה׳
נגילה בו ונשמחה בו.

ויהודה לעולם תשב
וירושלים לדור ודור.

שיר חדש

על ההרים שאו קולכם:
שיר חדש!
גבעות ימחאו כף:
שיר חדש!
בת עמי! עורי, עורי, התעוררי!
פצחי רינה ושיר!

עלה נעלה על הר-ציון,
נעלה!
בשמחה ובצהלה,
נעלה!
בת עמי! עורי, עורי, התעוררי!
פצחי רינה ושיר.

בקול תרועה, בקול שופר:
שיר חדש!
במצילתים ובתופים:
שיר חדש!
בת עמי! עורי, עורי, התעוררי!
פצחי רינה ושיר!

והיה באחרית הימים

נכון היה הר־בית ה׳
בראש ההרים ונשא מגבעות,
ונהרו אלינו כל הגויים.
וכתתו חרבותם לאתים
וחניתותיהם למזמרות.
לא ישא גוי אל גוי חרב
ולא ילמדו עוד מלחמה.

קרב יום
אשר הוא לא יום ולא לילה
רם הודע
כי לך היום אף לך הלילה
שומרים הפקד
לעירך כל היום וכל הלילה
תאיר כאור יום חשכת לילה.

אליהו הנביא

אליהו התשבי,
אליהו הגלעדי,
במהרה יבוא אלינו
עם משיח בן דוד.

א.ה במלוכה

לך ולך, לך כי לך,
לך אף לך, ד׳ הממלכה,
כי לו נאה, כי לו יאה.

אדיר במלוכה
בחור כהלכה
גדודיו יאמרו לו:
לך ולך ....

דגול במלוכה
הדור כהלכה
ותיקיו יאמרו לו:
לך ולך....

ענו במלוכה
פודה כהלכה
צדיקיו יאמרו לו:
לך ולך....

תקיף במלוכה
תומך כהלכה
תמימיו יאמרו לו:

לך ולך, לך כי לך,
לך אף לך, לך ד׳ הממלכה,
כי לו נאה, כי לו יאה.

אחד מי יודע?

אחד אני יודע, אחד אלוהינו
שבשמים ובארץ.

שנים מי יודע:
שנים אני יודע, שני לוחות הברית

שלושה מי יודע:
שלושה אני יודע. שלושה אבות

ארבעה מי יודע:
ארבעה אני יודע, ארבע אמהות.

חמישה מי יודע:
חמישה אני יודע, חמישה חומשי תורה

ששה מי יודע:
ששה אני יודע, ששה סדרי משנה.

שבעה מי יודע:
שבעה אני יודע, שבעה ימי שַׁבְּתָא.

שמונה מי יודע;
שמונה אני יודע, שמונה ימי מִילה.

תשעה מי יודע:
תשעה אני יודע, תשעה ירחי לידה

עשרה מי יודע:
עשרה אני יודע, עשרה דִּבְּרַיָּא.

אחד-עשר מי יודע:
אחד-עשר אני יודע, אחד-עשר כּוֹכְבַיָּא.

שנים-עשר מי יודע:
שנים-עשר אני יודע, שנים-עשר שִׁבְטַיָּא

שלושה-עשר מי יודע:
שלושה-עשר אני יודע, שלוש-עשרה מִידַּיָּא

חד גדיא

דזבין אבא בתרי זוזי.

חד-גדיא, חד-גדיא.

ואתא שונרא

ואכלה לגדיא, דזבין אבא ...

ואתא כלבא

ונשך לשונרא, דאכלה לגדיא...

ואתא חוטרא

והכה לכלבא, דנשך לשונרא...

ואתא נורא

ושרף לחוטרא, דהיכה לכלבא...

ואתא מיא

וכבה לנורא, דשרף לחוטרא...

ואתא תורא

ושתה למיא, דכבה לנורא ...

ואתא השוחט

ושחט לתורא, דשתה למיא ...

ואתא מלאך-המות

ושחט לשוחט, דשחט לנורא ...

ואתא הקדוש-ברוך-הוא

ושחט למלאך-המות, דשחט לשוחט,

ששחט לתורא, דשתה למיא,

דכבה לנורא, דשרף לחוטרא,

דהכה לכלבא, דנשך לשונרא,

דאכלה לגדיא, דזבין אבא

בתרי זוזי.

חד-גדיא, חד-גדיא.

חסל

סדר פסח

ככל משפטו
וחוקתו
כאשר זכינו לסדר
אותו כן נזכה
לעשותו.

רמת-הכובש
תשכ"ז
1967